

# SNIPP, SNAPP, SNORUM, HEJ, BASALORUM

Den här ramsan påstås vara en gammal dansk barnramsa, som i generationer varit på många svenskars läppar. Däremot känner säkert inte alla till, att ramsan gett namn åt några delvis ännu bevarade boplatser och gårdar inom Myrheden och Jörn i Västerbottens inland.

Enligt bekräftade uppgifter, blev alla fem platserna krononybyggen. Länsstyrelsens tillstånd att bryta mark till dessa nybyggen är daterat den 16 februari 1836. Något år tidigare började järnmalsbrytningen i Näsberget intill Byske älv uppströms Myrheden.

Bolaget sökte och fick tillstånd för två masugnar.



*Masugn från 1800-talet*

De ville ha mer arbetskraft på lämpligt gåavstånd, men området hade få bosättare. Gruvbolaget, som i handlingarna beskriver sej som "Intressenterne uti Näsbergs Jernmalms anledning" sökte tillstånd att avstycka mark till några nybyggen, för att få folk att bosätta sej i grannskapet och säkerställa arbetskraften.

Gruvdriften blev emellertid inte så långvarig som man hade räknat med. År 1840 fanns 7 familjer antecknade vid "Näsbergs grufva", förutom några ungarlar. Kyrkböckerna har ingen anteckning om de kom från bolagets nybyggen eller var inhysingar hos övriga familjer. Tio år senare, 1850, var endast en familj antecknad vid gruvan.

Nybyggena såldes så småningom till brukarna, eller till andra privata ägare. För att få anlägga ett nybygge på en kronoallmanning, som det här var fråga om, måste man göra en syneförrättning för att få ett godkännande av området och den nya boplatzen. Kronolänsman Olof Bjuhr från Norsjö och två nämndemän, jämte två bolagsmän, Carl Olof Furtenbach och Eric Lundström, ordnade den saken i det väglösa landet.

I syneprotokollen står inte vem det var som gav namnförslagen på avstyckningarna. Någon av dem kände troligen till den gamla barnramsan och ansåg, att om det fanns så "tokuta" människor, att dom ville bosätta sej så långt från all annan bebyggelse, då skulle dom också få "tokuta", eller lite roliga namn på sina boställen. (Enligt sentida hörsägen)

## SNIPP och SNAPP



är relativt nära grannar. Dom två nybyggena ligger ett par mil norr om Jörn, öster om Myrhedevägen. Hus och åkrar på Snipp låg på sin tid vackert belägna högt uppe på Snippberget, men blev öde så sent som 1956. Alla gårdar och bosättningar i området, fick för frostens skull, den högsta möjliga placeringen i terrängen. Det sägs, att potatis och korn aldrig frös bort i Snipp, och om det en vinterdag var 20 grader kallt där uppe, var det ofelbart 35 grader nere i myrlandet kring Myrheden.

Den timrade manbyggnaden på Snipp revs ner, och övriga byggnader fick också skatta åt förgängelsen. Nu syns inte mycket av den tidigare öppna åkerjorden och mer mark hade med tiden lagts till ursprunget. Under välståndet på 1920 - 30 talet, fanns enligt uppgift, 8-10 kor, 3 hästar, och därtill 25 får och övriga småkreatur på Snipp. Det berättas i gamla tidningslägg, att man under välmaktens dagar på 1920-talet kunde ge sej iväg till Myrheden med upp till 40 kg smör i mesbördan.

Det berättas också, att den sista kvinna som bodde på Snipp, en hushållerska åt ägaren, inte gått ända ner till landsvägen på 17 år. Den första gång hon gjorde det, om historien är sann, var ett måste, för då gällde det skärmbildsundersökning nere i Myrheden. Här kan man tala om att älska naturens stillhet i skog och mark.

I mitten på 1950-talet hölls auktion på hemmanet och lösöret på Snipp. En stor skara hugade spekulanter kom dit, och antikviteterna gick enligt ett tidningsreferat till "höga missionsauktionspriser" men hemmanet däremot, med sina, enligt obekräftade uppgifter, minst 600 hektar skogsmark, klubbades bort för 9.500:- En rätt stor summa i den tidens penningvärde.

## SNAPP

är fortfarande bebott. SNAPP var för tio år sen en prunkande trädgård inne i skogen. 1992 föddes den sjunde generationen i slakten Karlsson som då fortfarande ägde Snapp.



Gårdshuset var vid besöket reparerade och i gott skick, och åkertegen närmast boningshuset i hävd.

Senare har säkert den åttonde generationen tagit vid.

I slutet på 1990- talet då anteckningarna och besöken på ort och ställe gjordes för den här krönikan, stod Snapp, enligt sagesmännen, som sommarviste och vintersportort för den Karlssonska familjens medlemmar.

## SNORUM

ligger på södra sidan om Byske älv, sydväst om Myrheden. En "norrländsk bit" därifrån ligger utgrävningsfältet Garaselet. Snorum ligger bokstavligen vid värld's ände, och kommer man väl dit, måste man sno om - Snorum?

Stället har inte varit bebott sedan 1930-40 talet, då Snorums-Kalle bodde där, och naturen har nu återtagit de gamla åkerlapparna. Så sent som 1970, kunde man se resterna av den hoprasade bagarstugan på gården. Vägskylten är numera borta, och endast en riktig stigfinnare kan ta sej dit och hitta husgrunderna.

## HEJ

är den enda av nybyggena som med tiden blev en verklig by. 1995 uppgavs byn bestå av ca 10 personer i fem hushåll. Rödmålade hus med vita knutar står på ömse sidor om den allmänna landsvägen, och vid vägskylten går skogsvägen in mot Basalorum. En pensionerad piskställning står vid väggkanten som hållare för byns gemensamma postlåda och affischplank.



## BASALORUM

kan man fortfarande komma i närheten till ganska lätt tack vare en skogsbilväg. Bostället ligger  $2\frac{1}{2}$  km norr om byn Hej, men det står också öde och överlåtet åt naturen med vitmossa och kråkbärsris på gårdstunet.

Det finns anteckningar i kyrkböckerna som visar, att Basalorum blev öde redan i slutet på 1850-talet, då den första inbyggarfamiljen flyttade till Norge. I närheten av platsen för den gamla husgrunden, står idag en jaktstuga, och till den kan man komma med bil.

Enligt senare uppgifter kommer intresserade Ortsbor att sätta upp en riktig skylt till Basalorum. Vid våra besök hittade vi dit tack vare en enkel skylt fastspikad på en björkstam vid landsvägen förbi byn Hej.

Botaniseringen i den gamla ramsan Snipp, Snapp, Snorum, Hej, Basalorum, är följden av forskning och några långa dagsbesök på de olika boplatserna. Därtill i sällskap med mina svärföräldrar som var födda i närområdet. En underbar och omväxlande natur möter besökaren i dessa historiska marker, med luften mättad av myggsurr och barrskogsdoft.

*© Göte Ingelman*

*Illustrationer: Bo Hansson*